

40. LUOMUVILLASTA TAIDETEOLLISUUTTA

Sotiemme jälkeen loppui villantuotanto. Keinokuidut kiehtoivat, lammaskatraat katosivat, tieto ja taito hävisivät. Viimeaikaiset yritykset kannattavaan villantuotantoon epäonnistuivat.

Näkökannan on uudistuttava. Pää tarkoituksena tulee olla taideteollisten tuotteiden valmistus luomuvillasta. Lampaat lisäävät myös maiseman monimuotoisuutta ja huolehtivat sen hoidosta sekä tuottavat maitoa pienjuustoloille.

Lampaankasvatus tarvitsee monien alojen osaamista: opastusta uusiin käsityöammatteihin, angorakanin, alpakan ja laaman villan tuottamiseen, pellavan, nokkoson ja hampun kasvattamiseen sekä väri kasvien ja talvirehun keräämiseen luonnosta, lisäksi lammaskoirarotujen kouluttamiseen.

Metsähallituksen mukaan (HS 26.1.2016) kulttuurimaisemien hoitoon tarkoitettujen lampaiden paimeniksi haki tuhansia maksuhalukkaita vapaaehtoisia. Eettinen lampaanhoito voi olla pienimuotoista, sillä jo muutaman lampaan pito onnistuu verkottumisen ja oheispalveluyritysten avulla.

Villan lopputuotannon korkea jalostusaste lisää tuotteen myyntiarvoa. Syntyy pikkuverstaiden kulttuuria ajankohtana, jolloin suuret ikäluokat ovat siirtymässä eläkepäiville, osa innostuneiksi tekijöiksi kautta maan.

Suuntaus kiinnostaa myös nuoria osajia, jotka valmistuttuaan voivat palata juurilleen ja omistautua alalle. Tämä designilla modernisointi tapahtuu onnistuneimmin yhteistyössä maakuntapaviljonkien tai suomalaisen yrityksen kansainvälisen brändin kautta.

Ceterum censeo – muuten olen sitä mieltä, että uusi 2 x 6 tunnin työaikareformi on Suomessa toteutettava. Vain yhden työtunnin hinnalla, ilman leikkauksia.

Ulla Grünstein
Helsinki

Lue lisää e-kirjan FERIA FINLAND – YHTEINEN PALAPELIMME näytesivuista täältä

SUOMALAINEN LUOMUVILLA – LUONNOLLINEN TIE MAASEUDUN KASVAVAAN HYVINVOINTIIN

Tuhansien vuosien ajan on lammas ollut ihmisen kotieläimenä tuottaen villaa vaatetukseen niin kylmässä kuin kuumassakin ilmanalassa. Villan ominaisuudet ovat ainutlaatuiset. Mikään muu kuitu – luontoperäinen tai keinotekoinen – ei pysty korvaamaan villaa.

Villa on vertaansa vailla

Villa on hengittävä, kosteanakin lämmittävä, kosteutta imevä, itsepuhdistuva, antibakteerinen ja ihostäydävyllinen. Se ei sähköisty ja myös siksi se on terveellinen ja terapeuttinen, lisäksi paloturvallinen, akustinen ja uusiutuva luonnonvara. Kaiken kaikkiaan se on – puun ohella – monikäyttöisin ekologiseen valmistukseen soveltuva raaka-aineemme.

Vielä muutama sukupolvi taaksepäin lampaat kuuluivat itsestään selvänä osana Suomen maaseudun maisemaan ja pihapiireihin. Vanhemman polven suomalaiset muistavat myös, että kotijoukkojen kutoamat kymmenettuhannet villasukat ja -lapaset olivat suomalaisen sotilaan salainen ase talvisodan pakkasissa. Villan historia on rikas. Siihen mah-

tuu äärettömän monta tarinaa ja perinnettä.

Hajautettu ja verkostoitunut lähituotanto

Keinokuitujen kehityksen huumassa villa pääsi unohtumaan. Lammaskatraat katosivat. Tieto ja taito hävisivät. Viime vuosikymmenten yritykset lampaankasvatuksen uudelleen elvyttämiseksi eivät onnistuneetkaan.

Suomenmaa, laaja maaseutumme, maastomme, ilmastomme ja asuinympäristömme soveltuvat kuitenkin erinomaisesti juuri lampaitten kasvatukseen. Nimenomaan laajamittainen, mutta pienimuotoinen, hajautettu luomulampaankasvatus ilman suurten tehtalouksien ekologisia haittavaikutuksia tuo vaivattoman osa- ja kokonaisratkaisun monen maaseudun asukkaalle toimeentuloon. Lampaankasvatuksen uusiutuva päätuotteena on eettisten ja ekologisten periaatteiden mukaisesti pidettävä nimenomaan villaa. Liha, vuota, jopa lampaan maidosta valmistettu juusto ovat oheistuotteita, joita saadaan ikään kuin lisäarvona

ja luonnollisesti hyödynnetään kokonaisvaltaisessa ekotaloudessa. Ne eivät kuitenkaan ole tuotannon pääasia.

Designryitykset avainasemassa

Lampaankasvatuksen elvyttämisen sekä villantuotannon ja koko alan kannattavuuden edellytyksiä ovat brändi, merkkituote, yhteistyö sekä hyvin organisoitu ja toteutettu tuotantoketju, jonka rakentaminen alkaa ketjun keskeltä – suomalaisten korkean tason muotoiluyritysten villatuotteista. Nämä valmiit tuotteet, uuden vuosituuhannen Feria Lifestylen edustajat, Feria-merkkituotteet, johdattavat toisaalta valistunutta kuluttajaa ostajaksi, toisaalta maaseudun väkeä villantuottajaksi. Syntyy kysyntää, hyvällä maulla tehtyä käyttötaidetta, tunnettuutta, arvostusta – ekologisista merkkituotteista vientimarkkinoille. Tähän kysyntään, uuden alan imuun, on sitten omavarainen, kehittyvä luomulammastalosu luonnollinen vastaus.

Ekologisen lähityön osuus kasvaa

Valveutuneet, merkkietoiset ostajat, tiedostavat suunnittelijat ja edelläkävijäyritykset luovat kysynnän ja osoittavat uuden aluevaltauksen mahdollisuudet. Valppaat ja osaavat oheispalvelujen ja raaka-aineiden kehittäjät, itsenäinen pientuotanto sekä alihankintayritykset, ajanmukainen tutkimus- ja kehitystyö, joustava ja tehokas yhteismarkkinointi ja -vienti sekä valtiovoimalla nopea rea-

gointi maaseudun uusiin, lupaaviin kehitysnäkymiin ovat osa-alueita, jotka luovat perinteisiin pohjautuvia, kuitenkin täysin uusia toimeentulomahdollisuuksia maaseudun asukkaille. Alalle syntyvän verkoston avulla nämä osa-alueet takaavat yksittäiselle mikroyrittäjällekin tarvittavat, monipuoliset kontaktit ja yhteistyön puitteet. Verkottunut, hajautettu luomuvillankasvatus johtaa taideteollisen tuotannon laaja-alaiseen läpimurtoon käytännön arkielämän alueille synnyttämällä ajattomia, esteettisiä ja kestäviä vaatetus- ja sisustusalan merkkituotteita. Kun tämä työ on kokonaan kotimaassa tapahtuvaa, se tarkoittaa samalla suurisuuntaista ekologisen lähityön mahdollisuutta.

Yksityisten ja julkisten tilojen sisustaminen on kansallisesti ja kansainvälisesti haastava ja palkitseva taideteollisen tuotannon alue. Taidekudonnaisten ja seinäreliefien numeroidut sarjat, taiteilijoiden yksittäiset uniikkityöt sekä suuret, julkisten tilojen tilaustyöt ovat taidetta, jonka toteuttamiseen tarvitaan taiteilijoita, suunnittelijoita, töitten toteuttajia sekä oikeita raaka-aineita. Designryitysten lisäksi on syntyvän Ferimart-verkoston ja muotoilijoiden maanlaajuinen yhteistyö tuotanto-
piirien kanssa olennainen osatekijä uuden alan onnistuneessa markkinoinnissa ja sisäänaajossa.

Kohtuutta ja ekologiaa

Alkuun pääsemiseksi on raaka-aine ensin osittain ostettava ulkomailta. Villantuotannon käynnistyessä ja vil-

lankäsittelypalvelujen – keritseminen, ekologinen kylmäpesu, karsaus, kehräys, kasvivärjäys ja loppujalostus – monipuolistuessa ala tulee vähitellen omavaraiseksi ja pystyy tuottamaan täysin suomalaisia, ekologisia tuotteita, jotka lisäksi edustavat taiteellisesti korkeatasoista muotoilua. Me voimme määrätietoisesti, vähitellen, keskittää maamme koko tämän luomuprosessin kaikki vaiheet. Koska mitään vanhaa perua ei oikeastaan ole olemassa, on viisasta rakentaa koko tuotantoprosessi ekologian ja kestäväen kehityksen vaatimusten mukaisesti EU-malliprojektiksi. Täten korvaamme myös kasvavassa määrin öljy- ja kemikaalipohjaiset keinokuidut sekä tehokasvatetun puuvillan kotimaisilla luomuvilla-tuotteilla. Lisäksi käytämme rikasta, kansallista luovuuttamme ja muotoiluperinnettämme uusien tuotealojan kehittämiseen ja korkeatasoisten tuoteryhmien luomiseen. Villan mahdollisuudet ovat todella rajattomat.

Uusia mahdollisuuksia turkistarhaajille

Luomuvillan tuotanto on myös kestävä ratkaisu kysymykseen Suomen turkistarhauksen olemassaolosta. Jos halutaan ottaa pois yhdeltä maaseudun ammattiryhmältä, turkistarhaajilta ja kaikilta turkisalaan liittyviltä yrityksiltä ja työntekijöiltä, heidän toimeentulonsa, on ensin tehtävä realistinen ehdotus korvaavasta, uudesta koulutuksesta, ammatista, työstä ja tuotannon alueesta.

Turkistarhaajien seuraavien su-

kupolvien kiinnostus ja halukkuus siirtyä luomuvillan tuotannosta syn-tyviin uusiin ammatteihin on kestävä ratkaisu turkistarhauksen vaihtoehdoksi. Vaikka turkiseläimiä kohdeltaisiinkin olennaisesti paremmin, on vain ajan kysymys, kuinka nopeasti seuraavat sukupolvet omaksuvat kasvisruoan, puhtaan ravinnon ja veden, kaikkien eläinten inhimillisen kohtelun sekä luonnon säästämisen ja varjeluksen perusfilosofiakseen. Tähän verettömään vallankumoukseen on myös lihantuottajien jo aiheellista valmistautua.

Korkeatasoista yhteistyötä lähtien lampaanvillasta

Luomuvillan tuotanto avaa Suomelle luonnollisen, työllistävän yhteistyöalueen ystävämaamme Namibian kanssa. Namibian lammasta, Swakaraa, on tähän asti kasvatettu turkiksen takia. Vain emolampaista on keritty melko karkeaa, mutta kestävää villaa. Sitä on käytetty paikalliseen mattotuotantoon. Nyt tämä turkistuotanto voidaan yhteistyössä Suomen turkisalan valmiin organisaation kanssa kääntää vähitellen myös villantuotannoksi. Suomenlampaan ja Swakaran villan sekoituksesta ja myös näiden lammasrotujen risteytyksestä syntyy uusia villalajatuja erilaisiin käyttötarkoituksiin kuten esimerkiksi merino- ja shetlandinvilla ovat nyt. Kun tähän lisätään vielä laaman ja alpakan kasvatusta, joka myös onnistuu erinomaisesti Suomessa, saamme mitä upeimpia vaihtoehtoja villasekoituksiin.

Uutta lähityötä Suomen maaseudulle

Luomuvillan tuotanto ja jalostus ovat Suomen maaseudulle luonnollisia, perinteisiä, mutta myös uutta luovia, oleellisen tärkeitä ja elämänlaatua rikastavia luomutuotannon alueita. Lampaankasvatuksen positiiviset vaikutukset ulottuvat arvaamattoman laajalle: uusiin käsityöammatteihin, angorakanin, laaman ja alpakan villan tuottamiseen, pellavan, nokkosen, hampun ja värikasvien kasvattamiseen, väriaineiden keräilyyn luonnosta, lammaskoirarotujen kouluttamiseen sekä lampaitten talvirehun keräämiseen ja muihin maisemanhoidollisiin näkökohtiin. Huomion arvoinen alue on myös mahdollisuus pienimuotoiseen lampaanjuuston valmistukseen. Ekologisena lähiluomuna se tuo uutta ja terveellistä vaihtelua kotimaiseen juustovalikoimaamme.

On kuitenkin koko ajan pidettävä mielessä, että lampaankasvatuksen eettinen ja ekologinen onnistuminen edellyttää kohtuutta, suhteellisen pieniä lammaslaumoja. Pientenkin laumojen, jopa muutaman lampaan pidon kannattavuus onnistuu verkottumisen ja oheispalveluyritysten ansiosta. Villan lopputuotannon taiteellinen ja taideteollinen, korkea jalostusaste lisää ratkaisevasti valmiin tuotteen käyttöikää ja myyntiarvoa ja takaa siten koko tuotantoketjulle kannattavan, ympärivuotisen toiminnan edellytykset. Pieniinkin lammaskattraisiin liittyvä EU:n vaatima paperisota voidaan ul-

koistaa yhdelle mikroyritykselle tai FERIA-tupapiirille, joka hoitaa useiden pientilojen paperin pyörittäksen.

Lisäys keväällä 2008

SUOMEN MAAKUNTIEN KÄSITYÖTAITOJEN TALLENTAMISESSA KÄSILLÄ VIIMEISET HETKET

Suomen maakunnissa on paljon hilaista tietoa ja taitoja, jotka ovat häviämässä unholaan vanhenevien sukupolvien myötä. Erityisesti 70 vuotta ylittäneet naiset, ja myös miehet, omaavat vanhoja käsityötaitoja, jotka uudelleen elvytettyinä ja ja yhdistettyinä korkealuokkaiseen designiin voivat synnyttää omaleimaista sisustuskulttuuria ja modernia arjen luksusta.

Käsityötaito + design = arvonnousu

Käsityöyhdistykset ovat tehneet arvokasta työtä käsityötaitojen ylläpitämisessä ja modernisoinnissa, mutta suunnittelijat ja muotoilijat ovat ohittaneet tämän mahdollisuuden melko vähin äänin. Juuri tämä designilla modernisointi niin, että tuotteessa yhdistyvät vanha, perinteinen taito ja muotoilun tuoreus kohottavat käsityön arvoa. Ne luovat lähi työpaikkoja tuoden senioreille ja muillekin halukkaille lisätuloja. Kaiken lisäksi ne tukevat kestävästä kehityksestä kuljetusten minimoinnilla: tuotteet valmistetaan Suomessa käsityönä kotimaisista materiaaleista ja sa-

dattuhannet ulkomaiset turistik huolehtivat viennistä koteihinsa ja mainonnasta kukin omassa maassaan.

Pieni on kaunista – ekologinen asennemuutos tuotantoon

Emme ole vielä oikein sisäistäneet uuden ajan tuotannon ekologisia vaatimuksia. Suurteollisuus ei enää ole se kultainen vasikka, jonka kasvattamiseen ja alttarille uhrataan luonto sekä kaikki energia, raaka-aineet ja ihmisvoimat, mitä maasta ikänä löytyy. Tulemme vähitellen ymmärtämään, että käsityöteollisuus, uusiutuvat raaka-aineet maaseutumme luonnosta ja sujuva yhteistyö kaupungin ja maaseudun välillä ovat valtava voimavara, jonka olemme toistaiseksi kokonaan sivuuttaneet. Mitä pikemmin tämän ymmärrämme, sitä suurempi on etumatkamme muihin maihin. Halvan työvoiman maiden käyttäminen massatavaran ja rihkaman tuottamiseen on nyt todella ohi.

Tuotannon kirjosta aineksia suunnittelijoille ja taitajille

Käsityöt ovat perinteisin alue ja lampanvillalla luonnollinen materiaali työstettäväksi ompelemalla, virkkamalla, neulomalla, kutomalla, huovuttamalla, solmimalla tai vaikkapa nypläämällä. Mutta on muitakin materiaaleja, joita ei sovi unohtaa: paju- ja tuohityöt, mutta vain kaadetuista koivuista. Paju, nokkonen, olki ja kaisla ovat materiaaleja, jotka nopean uusiutumisen ansiosta ovat tärkeitä ja monipuolisia raa-

ka-aineita. Pienet, yksilölliset puuesineet, joissa on oivaltava design ja kaunis käden jälki sekä yksinkertaiset ja ajattomat kesto huonekalut kotimaisista puulaaduista ovat tuotteita, joita arvostetaan ja jotka kestävät vuosikymmenestä toiseen.

Mosaikkityöt ovat pitkän historian omaava, perinteistä rikas taiteen alue, jonka työt siirtyvät sukupolvelta toiselle ja antavat ilmaisuvapauden ilon sekä taiteilijalle että toteuttajalle. Erityisen hyvin mosaikkityöt sopivat suomalaisiin puutarhoihin, terasseille ja parvekkeille korvaamaan maahantuoduista eksoottisista puulajeista valmistettuja kalusteita. Ja mosaikki, jos mikä – myös lounosten luonnollisesta jätkevästä kuten punaisesta, harmaasta ja mustasta graniitistamme toteutettuna – on kierrätystä parhaimmillaan. Viihtyisyyden lisäämiseksi kaupunkien keskustat, yleisten rakennusten aulatilat ja puistot sekä syntyvät lähiköcenterit voidaan somistaa yksilöllisesti suunnitelluilla mosaikkiteoksilla.

Designyritys keulakuvana ja imagonluojana

Aika on nyt tuonut palapelin kaikki palat kokoon tätä toimintaa varten:

- Lisää goodwilliä ja myönteistä, ilmaista kansainvälistä julkisuutta aikaansa seuraavasta, innovatiivisesta toiminnasta.
- Käsityön ja taitavien pikkuverstaisten kulttuuria ajankohtana, jolloin suuret ikäluokat ovat vähitellen siirtymässä eläkepäiville, ehkä osapäiväisiksi, vapautuvik-

si taitajiksi ja tekijöiksi kautta Suomen.

- Valmistajan ja kuluttajan kohtaamista yksilötasolla ilman anonyymiä massavalmistusta.
- Edelläkävijän imagoa rakentaa designin ohella myös ekologinen lähytyö ja valveutunut, kulttuurista säilyttävä yhteistyö Ornamon suunnittelijoiden kanssa.
- Mielekäs, tyydytystä antava työ synnyttää kokonaan uuden polven nuoria, luovia osajia sekä muotoilussa että tuotteiden valmistuksessa kaikissa maakunnissa.

Tämä tapahtuu onnistuneimmin tunnetun ja tunnustetun designyrityksen ekoeettisesti tunnetun brändin johdolla.

Lisäys tammikuussa 2013

LUOMUVILLAN MYRKYTTÖMYYS

Kaikkien muotoilullisten etujen rinnalle alkaa nyt nousta eduista ehkä tärkein, luomuvillan myrkyttömyys. Teollisuuden käyttämät valtavat määrät mitä moninaisimpia kemikaaleja saastuttavat elimistömme ja sairastuttavat meidät erilaisiin maksa- ja syöpäsairauksiin, sillä emme voi kokonaan välttää kaikkia myrkyjä. Voidaksemme elää normaalia elämää, meidän on tiedostettava ympäristömme tila.

Miten elää terveenä ympäristöstä huolimatta

Joka askeleella, päivällä, yöllä, kotona, ulkona, autossa, työssä, matkoilla ja harrastuksissa joudumme kosketuksiin tuhansien kemikaalien kanssa. Useimmat niistä ovat terveydellemme vahingollisia, vaikka niiden käyttö tuntuu ensi alkuun hyvinkin perustellulta. Palonestoaineet ja tekstiilivärit ovat kaksi kemikaaliryhmää, jotka tuovat myrkyt ympäristöömme, kotiimme ja ihollemme. Luomuvilla tarjoaa vaihtoehdoisen ratkaisumallin.

Olemme uutisissa nähneet, kuinka halvan työvoiman maissa työntekijät sairastuvat työssään rankan kemikaalialtistuksen seurauksena. He valmistavat meidän vaatteitamme. Vaikka ehkä pesemme vaatteet ennen käyttöä, osa myrkyistä pysyy tekstiileissä ja imeytyy ajan myötä ihon kautta elimistöömme. Kaikkia vaatteita ei edes voi pestä vedellä, vaan niille suositellaan kemiallista pesua, joka sinänsä on myrkyllinen.

Emme ole turvassa edes kotona. Voimme käyttää ekologisia puhdistus- ja ihonhoitoaineita, meikkejä sekä luomuruokaa, mutta patja, jolla nukumme on käsitelty palonestokeemikaaleilla ja hengitämme niitä jokaisena yönä. Samoin hengitämme kotonamme kaikista pehmustetuista huonekaluista huokuvia myrkyjä. Voimme hankkia ilmanpuhdistimen, joka parantaa tilannetta vähän, mutta onko muuta tehtävissä?

Luomuvilla on jälleen vastaus

Luomuvilla värjättyinä luonnosta saaduilla kasviväreillä on vastaus tähänkin kysymykseen. Musta väri, joka kemiallisena on haitallisimpien joukossa, on luonnollisena huomattava lisäarvo suomenlampaan villassa. Luomuvilla on paloturvallinen ja myrkytön. Siitä valmistetut patjan täytteet, kankaat ja lampaanvilla-peatteet ovat terveelliset ja terapeuttiset. Teollisuus vaihtaa varmasti mielellään kemikaalien käytön näihin luomutuotteisiin, varsinkin kun emme suostu enää ostamaan muu-

ta. Voidaanpa Feria-tupapiirien avulla perustaa maaseudulle pieniä huonekalu- ja patjavalmistamoja, joiden tuotteet tehdään täysin luonnonmateriaaleista.

Jos aiomme pelastaa oman ja lastemme hengen ja terveyden, on meidän ryhdyttävä heti toimeen. Suomalainen luomuvilla, muun lähiluomutuotannon ohella, on vastaus myrkyttömään elämään Suomessa; samalla se edistää yleistä hyvinvointia, työllisyyttä ja vieläpä vientiä. Puhtaudesta kaikissa muodoissaan on nopeasti tulossa suomalaisten elämäntapa ja kestävä trendi.